

Příloha č. 1: Znaký v noční krajině scéně

Jev	Skupina znaků jevu	Znak	Charakteristika krajinného rázu (P- přírodní, K- kulturní, H- historická, N - negativní znaky nespadající do výše uvedených kategorií)	Noční projev - jen noční (N), noční i denní stejné (ND), denní i noční jinak (DNJ), denní v noci se neuplatňuje (D)	Přirozenost umělého světla (tma (T)/ přirozeně trochu svítí (nT)/ někdy přijatelné nasvícení (N)/ irrelevantní (N.A.))	Zranitelnost/narušení působení umělým osvětlením	Charakteristické noční působení	Negativní vlivy umělého světla	Poznámka k identifikaci
Krajiny podle míry zachovalosti noci a urbanizace									
zvláštní požadavky na noční krajinou scénou	zvláštní požadavky na přirozený charakter noci	Národní parky, plošně rozsáhlejší a/nebo cenné přírodní (nezastavěné) části CHKO a plošně rozsáhlejší NPR	P	ND	T	vyšoká	Přirozeným stavem je noc bez umělého světla.	Umělé světlo v jakémkoliv podobě narušuje přirozený charakter noci, který by měl být určujícím znakem těchto území.	
		ostatní části CHKO, OP NP a MZChÚ, přírodní parky	P, K	ND	T/nT	vyšoká	Území s vysokým podílem přírodních hodnot, obvykle v kombinaci s osídlením. Tomu odpovídá převážně přirozený charakter noci, ovšem s malým podílem umělého světla z osídlení.	Šíření světla mimo sídla je nežádoucí a i v rámci sídel by mělo být jeho rušivé působení minimalizováno. Osvětlení by mělo odpovídat charakteru osídlení a zástavby typické pro ráz krajiny.	
	zachovaný charakter noci	oblasti tmavé oblohy a další oblasti se zachovaným charakterem noci	P	ND	T	vyšoká	Oblasti, které se vyznačují zachovaným charakterem noci s jen omezeným působením umělého světla.	V těchto krajinách je nežádoucí narušení zachovaného charakteru noci umělým světlem.	
venkovské krajiny bez zvláštních požadavků	venkovské krajiny	venkovská krajina	K	ND/DNJ	nT/T	střední až vyšoká	Charakteristická je relativně zachovalá noc, kdy se projevy umělého světla omezují na sídla, zejména jejich vnitřní části.	Nevhodné osvětlení může narušovat celkový charakter noci (celkový jas prostředí, umělý jas oblohy) a narušovat vnímání sídelní struktury (rušivé zdroje a osvětlené prvky v přímé viditelnosti)	
urbanizované krajiny a struktura osídlení	suburbánní krajiny	suburbánní krajiny	K	DNJ	nT	střední	Podobně jako u denního projevu je i noční projev často relativně nahodilý, zahrnující umělé světlo související s obytnými a komerčními funkcemi, často v kombinaci se zvýšeným výskytem reklamy.	Jedná se o oblasti, které jsou obvykle zdrojem světelného znečištění pro okolní volnou krajinu. Problematické jsou zejména polohy v blízkosti oblastí se specifickými požadavky na charakter noci, tj. například v blízkosti CHKO a podobně. Zároveň může docházet k negativní interakci mezi různými druhy využití.	
	městské krajiny	krajiny malých měst	K	DNJ	nT	střední	Uplatňují se zejména sídla, a to většinou kombinací umělých zdrojů světla v kombinaci s osvětlenými povrchy, případně méně osvětlenými prvky městské zeleně. Světlo umožňuje čitelnost urbanistické struktury sídel.	Umělé světlo často zvyšuje narušení struktury sídel a může měnit význam jednotlivých prvků v krajině scéně (např. zvýrazněním negativní dominanty). Může také docházet k narušení vnímané jednoty sídla (vlivem příliš vysokého kontrastu, problematického využití zdrojů s různou chromatičností a podobně).	
		střediska a osy osídlení	K	DNJ	nT/N	Nízká. Často zdroj negativního působení na ostatní znaky.	Uplatnění je podobné jako v případě regionálně a celostátně významných sídelních struktur, kromě nepřímého působení je však často také intenzivní uplatnění v rámci přímé viditelnosti světelných zdrojů, případně osvětlených objektů. Výrazně se přitom mohou uplatňovat i znaky, které jsou ve dne jen obtížně rozeznatelné.	Možný negativní vliv umělého jasu oblohy i na krajiny v poměrně vysoké vzdálenosti (desítky kilometrů). V přímé viditelnosti může narušovat pozitivní znaky a vyvažovat uplatnění negativních znaků (včetně znaků, které se v denní době neuplatňují např. díky vegetaci). Může se uplatňovat vliv počasí (opar, prach), které způsobuje rozptýlení světla v atmosféře - je žádoucí zohlednit při hodnocení stávajícího stavu.	Pozn.: jedná se obvykle o střední centra dle metodiky Sídelní struktura ČR, pokud nejsou součástí polycentrických soustav nebo aglomerací.
		sídelní struktury regionálního a celostátního významu	K	DNJ	nT/N	Nízká. Naopak se jedná o zdroj negativního působení, často na velkou vzdálenost.	V rámci těchto sídelních soustav dochází ke zvýšenému jasu prostředí i umělému jasu oblohy jejich charakteristickým (negativním) znakem je často narušení přirozeného charakteru noci.	Umělý jas prostředí i umělý jas oblohy jsou sice pro tyto oblasti charakteristické, ale zároveň jsou negativním projevem (negativním znakem), který v případě umělého jasu oblohy působí na velmi vysokou vzdálenost (desítky až více než sto kilometrů) a narušuje charakter ostatních krajin.	Pozn.: např. Pražský metropolitní region, polycentrické regiony v Moravskoslezském kraji a Podkrušnohoří.

specifické krajiny a civilizační prvky v krajině	specifické krajiny/části krajin	velké průmyslové a obdobné areály	K	DJN	nT	Typicky se uplatňuje jako rušivý prvek (negativní znak krajinného rázu).	Typicky negativní znak, projevující se umělým světlem v přímé viditelnosti, na kratší vzdálenost i v nepřímé viditelnosti.	Často intenzivní světlo a osvětlené povrchy (fasády) v přímé viditelnosti, které se často uplatňují již v době občanského soumraku - typicky narušující projev sídelní struktury a případně uplatnění přírodních prvků. Nepřímý vliv prostřednictvím umělého jasu oblohy se uplatňuje na kratší vzdálenost a může ovlivňovat možnost pozorovat panoramata, za kterými se nachází (změna významu dílčích částí panoramat). Uplatnění tak může být různé z různých pozorovacích bodů, což je nutné zohlednit při hodnocení.	Uvažují se areály, jejichž noční projev ve formě umělého světla je srovnatelný s projevem sídel.
		těžební	K	DJN	nT	nízká	V noci se uplatňuje zejména změnami v reliéfu (lomy, výsypky). V případě aktivní těžby se uplatňuje také umělým světlem.	Negativní vlivy umělého světla jsou obvykle omezení vzhledem k celkovému charakteru. U vzniklých geologických útvarů je vliv obdobný jako u přírodních útvarů podobného typu. Umělé osvětlení v případě probíhající těžby může mít negativní vliv na okolí, zejména při nevhodném typu světelných zdrojů.	
		další rozsáhlé osvětlené plochy a areály v krajině	K	DJN	nT	Typicky se uplatňuje jako rušivý prvek (negativní znak krajinného rázu).	Areály, u kterých existuje výrazný noční světelný projev - může se jednat například o sportoviště (areály sjezdového lyžování a podobně), areály sloužící pro pěstování s umělým osvětlením (skleníky), rozsáhlé osvětlené parkovací a manipulační plochy a podobně.	Negativní působení se nevztahuje k areálům jako takovým, ale výrazně negativně ovlivňuje často relativně široké okolí. Tyto areály jsou problematické zejména v situaci, kdy jsou umístěny v oblastech se zvláštními požadavky na (přírozený) charakter noci nebo se zachovaným charakterem noci.	Uvažují se areály, jejichž noční projev ve formě umělého světla je srovnatelný s projevem sídel.

Vztah krajiny k noční obloze - vliv reliéfu									
Reliéf (celkový charakter reliéfu krajiny ve vztahu k možnosti vnímání noční oblohy)	kosmické krajiny	kosmická krajina	P	ND	T	vysoká	Pro charakter těchto krajín má klíčový vliv možnost pozorování oblohy s jen minimálním vlivem a omezením terénem. Hvězdná obloha je tak jedním z klíčových znaků těchto krajín.	Umělé světlo se v těchto krajínách uplatňuje zejména prostřednictvím umělého jasu oblohy a narušením možnosti pozorovat hvězdy prostým okem. Díky charakteru reliéfu je naopak omezen vliv světla v přímé viditelnosti - pozorovatel se obvykle nenachází na vyvýšených místech a šíření světla je proto omezeno i relativně nízkými překážkami (reliéf, vegetace). Tyto krajiny se vyznačují velkým měřítkem a jsou proto ovlivňovány umělým světlem i z poměrně velké vzdálenosti.	Do této kategorie často patří krajiny rozřezaných tabulí, krajiny širokých říčních niv, krajiny vysoko položených plošin, krajiny rovin - klasifikace dle Lova.
	klasické krajiny	klasická krajina	P (K/H)	ND	T	vysoká	V těchto krajínách se uplatňuje jak reliéf (formou siluet a temných hmot), tak i hvězdná obloha.	V krajíně se uplatňuje jak umělý jas oblohy, tak i světlo v přímé viditelnosti. Na rozdíl od romantických krajín se vyznačuje větším měřítkem a role pozice pozorovatele vzhledem ke zdrojům umělého světla hraje menší roli. V případě zdrojů světla v přímé viditelnosti je důležité hodnocení jeho charakteru z hlediska struktury osídlení a vztahu k charakteristickým rysům krajiny.	Do této kategorie obvykle patří běžné krajiny pahorkatin a vrchovin (Hercynika a Polonika, Carpatia, Pannonica), krajiny málo specifických hornatin a izolované kužely a kupy - klasifikace dle Lova.
	romantické krajiny	romantická krajina	P (K/H)	ND	T	vysoká	Dominantním rysem těchto krajín je reliéf, který se uplatňuje svými siluetami vůči noční obloze a geologickými útvary rozeznatelnými během noci s měsíčním svitem. Díky tomu je patrná charakteristická geometrie osídlení (od shuků a krátkých liniových forem přes lineární uspořádání až po relativně nahodilé plošné rozmístění) a s přihlédnutím k typu krajiny je dobře rozeznatelný vztah zástavby k reliéfu (např. umístění v údolích atd.). Při pozorování z některých vyvýšených pozorovacích bodů se může obloha uplatňovat podobně jako v kosmických krajínách.	Umělé světlo se projevuje zejména díky přímé viditelnosti zdrojů a osvětlených povrchů. Hvězdná obloha hraje menší roli, zejména při pozorování ze zaříznutých údolů. Vzhledem k vysoké členitosti reliéfu dochází k výrazné proměně vlivu umělého světla se změnou polohy pozorovatele - mění se jak viditelnost zdrojů v přímé viditelnosti, tak viditelná část noční oblohy, což může výrazně proměňovat míru jejího zasažení umělým jasnem.	Do této kategorie obvykle patří krajiny sopečných pohoří, těžební krajiny, krasové krajiny, krajiny výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, krajiny ledovcových údolů, krajiny zaříznutých údolů, izolované kužely a kupy, krajiny kuželů a kup, krajiny vápencových bradel, krajiny skalních měst - klasifikace dle Lova.

Znaky (prvky) krajiny - přírodní										
Prvky přírodní	útvary reliéfu/geologický útvar	tvary georeliéfu (kopec/hora/skalní útvar)	P	ND	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	Uplatňuje se buď siluetou proti světlejšímu pozadí (typicky proti noční obloze), temnou hmotou pozorovatelnou v měsíčním světle. Sekundárně pozorovatelné také díky rozmístění zdrojů umělého světla na jeho povrchu.	Význam siluet, respektive částí horizontů, se mění spolu s rozdíly v umělém jas oblohy, některé ve dne dominantní prvky mohou být v noční době obtížně vnímatelné. Riziko změny charakteru v případě záměrného nebo nezáměrného osvětlení - ze siluety se mění na přímo pozorovaný prvek. Riziko ztráty uplatnění horizontu v případě, že jsou před ním umístěny zdroje světla nebo osvětlené plochy v přímé viditelnosti - ztrácí se schopnost vnímat přechod mezi horizontem a noční oblohou.	
		krajinný předěl - pohledový horizont	P	ND	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	Typicky se projevuje siluetou proti světlejšímu pozadí noční oblohy.	Narušení vnímání horizontu díky umělému jas oblohy, případný rušivý vliv světelných zdrojů v přímé viditelnosti před pozorovaným horizontem.	
		skála/skalní výchoz	P	DNJ	T		vysoká	Typicky se projevuje stejně jako jiný tvar georeliéfu, tj. siluetou. V případě skal tvořených světlými horninami se může i v noci (ve světle Měsíce) uplatňovat díky světlé barvě, zejména vůči kontrastně zbarvenému okolí (například vegetaci).	Pokud se uplatňuje prostřednictvím světlé barvy hornin, ze kterých je tvořena, může být vnímání ovlivněno celkovým jasnem prostředí a světelnými zdroji a umělým jasnem oblohy, které mohou v pozorované krajinné scéně bránit jejich vnímání. Možnost vnímání může být ovlivněna také zdroji v rámci krajinné scény nebo místa pozorování, které oslňují pozorovatele.	
	vodní útvar	jezero/vodní nádrž	P	DNJ	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	V noci posiluje působení nočního světla, protože světlo z přírodních i umělých zdrojů se od vodní hladiny odráží. Také často spolupůsobí s vegetačními prvky (doprovodná zeleň kolem vodních toků). Významné nevizuální uplatnění (viz níže).	Odraz od vodní hladiny zvyrazňuje působení umělého světla v krajině.	
		řeka/vodní kanál	P	DNJ	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	Díky odrazu přirozeného i umělého světla vnáší do noční krajiny liniový prvek. Časté spolupůsobení doprovodné zeleně.	Vodní hladina vyznačuje působení umělého světla v krajině. Umělé světlo může narušit vnímání liniový charakter těchto prvků jako důsledek osvětlení jen dílčích úseků vodního toku.	
		vodopád/jez/další prvky s charakteristickým zvukovým projevem	P	DNJ	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	Většinou se uplatňuje převážně nevizuálně (zvukem). Za měsíčních nocí je někdy možné uplatnění díky barevnému kontrastu (bílá x tmavá okolní vodní plocha).	Význam nevizuálního působení může klesat s nárůstem vizuálního vnímání v důsledku umělého osvětlení.	
		nepřímé působení (např. vlhkost, teplota, zvuk)	P	ND	N.A.		nízká až vysoká (dle charakteru působení)	Nepřímé působení vodních toků útvarů se projevuje zejména nevizuálně (teplota, vlhkost, čichové vjemy, zvuk (např. zvuky vydávané žábami, pohyb vody). Nepřímé působení může mít také vizuální formu, zejména pokud souvisí s mikroklimatem (mlha).	Význam nevizuálního působení může klesat s nárůstem vizuálního vnímání v důsledku umělého osvětlení. Možný negativní vliv umělého světla na živočichy vydávající zvuky. Působení formou mlhy může být výrazně ovlivněno umělým světlem a může ovlivňovat působení umělého světla v krajinné scéně. Tento jev je žádoucí zohlednit při hodnocení.	
vegetační prvky		les, skupina stromů a případně keřů	P	ND	T		střední až vysoká podle charakteru kompozice	Lesní i nelesní porost může být významným znakem i v noční krajině. Oproti světlejší obloze jsou vidět siluety porostu. Porost se může uplatňovat i v rámci noční krajiny osvětlené Měsícem, případně umělým nočním jasnem oblohy - často se uplatňují tmavější než okolí, a to zejména při sněhové pokrývce, jinovatce a rose. Pro vegetační prvky přírodě blízkého charakteru je typická absence osvětlení. Možnost nevizuálního působení (např. vlivem větru).	Osvětlení porostu a celkově umělý jas prostředí narušují vnímání porostů jako siluety. Riziko narušení charakteru při průchodu světla skrz stromy (zejména poblíž horizontu, případně vlivem světelných dopravních prostředků, která jsou směřována rovnoběžně s terénem).	

Znaky (prvky) krajiny - kulturní a civilizační											
Prvky kulturní a civilizační	související se zemědělským využitím	sady, chmelnice	P/K	DNJ	T		nízká	Obdobné jako v případě lesa, skupiny stromů. Intenzivní zákrskové sady se chovají spíše podobně jako vinice, tj. zejména díky své struktuře.	Obdobné jako v případě lesa, skupiny stromů. Intenzivní zákrskové sady se chovají spíše jako vinice.		
		vinice, zejména na terasách	P/K	DNJ	t			střední	Charakteristická struktura se může uplatňovat i během přirozené noci. Proměna v rámci roku (např. v zimním období).	Umělý jas prostředí narušuje přirozený projev v noční době.	
		louky, pastviny, pole	P	ND	T			střední až vysoká podle charakteru kompozice	Plochy, které jsou obvykle světlejší než vysoká zeleň - možnost uplatnění během měsíčních nocí, zejména díky vlivu vegetačního cyklu, rosy, sněhu. V případě polí také opačný efekt jako důsledek orby.	Umělý jas prostředí narušuje vnímání kontrastu. Možný vliv světla směřujícího přibližně rovnoběžně s terénem (např. světlometry pracovišť/sportovišť/dopravních prostředků), které není v tomto typu ploch tlumeno.	
		remízek, mez, dochované uspořádání plužin	P	DNJ	T			nízká	Uplatňují se temnou hmotou v kontrastu ke světlejším plochám a siluetou vůči přirozeně světlé obloze (včetně soumraku a rozběsku). U plužin kontrast mezi částmi s nízkou a vysokou vegetací.	Osvětlení vede k proměně kontrastu a potírá charakter siluety. Negativní působení zdrojů umělého světla za těmito prvky - umělé světlo nepřirozeně proniká skrz vegetaci.	
		alej	P (K)	DNJ	T			střední	Aleje se uplatňují typicky svou siluetou a slouží pro orientaci při pohybu po cestách, kolem kterých byly vysazeny. Odlišuje se kompoziční význam mezi alejemi kolem běžných komunikací a alejemi, které jsou součástí komponovaných krajín, kde se mohou uplatňovat jen dílčím způsobem, například v podobě francouzského parku zasazeného do širší krajinné kompozice.	Časté narušení charakteru v souvislosti s osvětlením komunikace, která aleji vede - alej je v takovém případě často vnímána spíše jako součást osídlení než jako přírodní prvek.	
		výsypky, lomy	P	ND	T			střední	Uplatnění jako u obdobných přírodních prvků georeliéfu.	Uplatnění jako u obdobných přírodních prvků georeliéfu, umělý charakter prvků může snižovat vnímání negativního vlivu umělého světla	
		zařízení související s těžbou (např. těžní věže, zařízení pro zpracování a dopravu materiálu) a podobně	K, H	ND	nT/N			nízká	Uplatnění často jako výškové nebo hmotové dominanty (silueta vzhledem k obloze, kontrast k okolnímu prostředí) (charakter od pozitivních po negativní odpovídající dennímu hodnocení). V případě zařízení, která jsou stále v provozu, provozní osvětlení. U výškových objektů osvětlení související s bezpečností leteckého provozu.	Vzhledem k průmyslovému charakteru je negativní působení umělého světla na tyto prvky omezené. Naopak se může projevovat negativní vliv souvisejícího osvětlení na okolí.	
	související s dopravou	cesty pro pěší a jiné formy nemotorové dopravy, polní cesty	K	DNJ	T			vysoká	V krajíně typicky bez umělého osvětlení, projevují se zejména prostřednictvím související zeleně (aleje). V některých případech se mohou uplatňovat také nevizuální charakteristiky (charakter povrchu - hmat, sluch). Cesty jsou důležitými místy, odkud je krajina pozorována. Případný projev veřejného osvětlení.	U neosvětlených může umělé světlo oslňovat případné uživatele. Umělé světlo ovlivňuje význam nevizuálních charakteristik.	
		silnice různé kategorie, relevantní místní komunikace	K	DNJ	N/nT			nízká	Při nízkých frekvencích dopravy se projevují často zejména díky doprovodné zeleni a díky terénním úpravám. V případě frekventovaných silnic (zejména dálnic) mohou do krajiny vnášet poměrně velké množství umělého světla (liniový charakter, ve kterém zanikají jednotlivé zdroje).	Umělé světlo působí zejména na okolí - důsledek pohybu automobilů i případného osvětlení pozemní komunikace.	
		železnice	K	DNJ	N/nT			nízká	Ve srovnání s pozemními komunikacemi srovnatelného významu omezený vliv světla dopravních prostředků - spíše pohyb dopravního prostředku než vnímání infrastruktury jako celku. Vnímání zabezpečovacích zařízení/světelné signalizace (dynamické zdroje).	Negativní vliv spíše na okolí, zejména díky dynamickému charakteru zdrojů světla spojených se zabezpečovací a signalizačním zařízením.	
	charakter sídel a urbánní struktura	segment urbánní struktury	K	DNJ	nT			střední	Díleč část struktury sídla, která se projevuje na kratší vzdálenosti. Uplatňuje se zejména veřejné osvětlení, osvětlení budov a světlo pronikající z interiéru. Čitelný je vztah k reliéfu a kompoziční uspořádání.	Umělé světlo může zvýrazňovat negtivní prvky narušující charakter dílčí struktury sídla.	

	tradiční silueta sídla	K/H	ND	nT/N	střední až vysoká	Tradiční silueta sídel se ve dne a v noci prakticky neliší, noční silueta vyniká proti relativně světlejší noční obloze a otevřeným plochám v krajině, a to zejména za sněhové pokrývky. V porovnání s denním obdobím se často ztrácejí prostorové vztahy a naopak dominanty jsou často určeny spíše mírou osvětlení než svými rozměry.	Zvláštní riziko pro vnímání siluet sídel vzniká přesvícenými kulturními dominantami (kostely apod.), účelovými areály a případně i dalšími stavbami. Tím se ztrácí působení sídla jako celku a mění se význam jednotlivých objektů v rámci siluety.	
	krajinný rámec sídla	K/H/P	ND	T	střední až vysoká	Tradičně je krajinný rámec sídla prostý umělého světla v noci, ale může být sekundárně osvětlen zdroji světla, které se nacházejí v sídle.	Umělé světlo v noci zvýrazňuje případná narušení krajinného rámce sídla (nevhodné umístění novější zástavby). Riziko narušení také v souvislosti s veřejným osvětlením cest k cílům mimo sídlo (např. cesta napojující železniční zastávku, která se nachází mimo sídlo).	
	prvky urbanistické kompozice (dominanty, osy a podobně)	K	individuálně	individuálně	individuálně	Projevuje se individuálně dle charakteru skladebného prvku kompozice.	Individuálně dle charakteru skladebného prvku kompozice.	
	nezastavěné plochy v sídlech	P	ND	T/nT	střední až vysoká	Uplatňují se jako tmavší plochy případně hmoty v rámci struktury sídla. V případě parků mohou být jejich součástí osvětlené cesty.	Umělé světlo narušuje přírodní charakter těchto ploch a zhoršuje čitelnost urbánní struktury.	
struktura venkovského osídlení	osídelní s kompaktními sídly	K	ND	nT	střední až vysoká	Projev prostřednictvím charakteristického uspořádání veřejného osvětlení a světla unikajícího okenními otvory jednotlivých staveb. Vytvářejí kompaktní celky, kdy světlo je často koncentrováno směrem k ústředním veřejným prostorům s jen omezeným výskytem na přechodu do krajiny.	Umělé světlo zvýrazňuje narušení struktury sídla. Světlo jednotlivých objektů může narušovat jak vnímanou jednotu sídla, tak i charakter přechodu do krajiny.	centrální (návesní vsi, okrouhlice) i kompaktní lineární formy (ulicovka, silnicovka)
	osídlení s lineárními sídly	K	ND	nT	vysoká	Charakteristický je projev prostřednictvím světél z oken a veřejného osvětlení s charakteristickým lineárním geometrickým projevem.	Umělé světlo může zvýrazňovat narušení lineární struktury. Nevhodné osvětlení související s jednotlivými objekty může narušovat rytmický lineární charakter.	lánové a řetězové vsi
	rozptýlené osídlení	K	ND	nT	vysoká	Projevuje se většinou světly z jednotlivých objektů, které vytvářejí rozptýlené prostorové vzorce. Tento typ osídlení může zvýrazňovat charakter reliéfu.	Rušivý vliv individuálních zdrojů světla. Vzhledem k vysoké míře integrace tohoto typu osídlení do krajiny je relevantní věnovat pozornost také vlivu umělého světla vznikajícího v osídlení na okolní krajinu.	dvorcové vsi, kopaničářské osídlení
Kulturní/ stavební prvek	kostel, poutní místa atp.	K/H	DNJ	T/nT	nízká	Tento typ objektů se tradičně v noční době spojoval s umělým světlem jen ojediněle a často časově omezeně (např. v rámci církevních svátků). Časté použití málo intenzivního světla (věčné světlo, svíčky) . V současnosti často zdůrazněn význam těchto staveb jako dominant záměrným osvětlením.	Časté riziko přesvícení v případě záměrného osvětlení. Přílišný jas prostředí může stírat efekt slabších zdrojů světla, které jsou s těmito objekty spojovány.	
	hrad, zámek	K/H	DNJ	nT/N	nízká	Stavby, které byly historicky spojovány s přítomností člověka i v noční době, a tedy i umělým světlem (venkovním a zejména interiérovým). Historicky jsou charakteristické nízké teploty chromatičnosti světla (ohně, pochodně atd.). Roli krajinných dominant mají často jen dílčí části stavby (např. věž), které se v dnešní době často uplatňují také díky záměrnému osvětlení.	Záměrné architektonické osvětlení může vést ke změně charakteru (méně osvětlená hmota s osvětlenými otvory). Nahodilá práce se světlem může snižovat prvků s rolí krajinné dominanty.	
	stavby, pro které je charakteristickou vlastností nepřítomnost člověka (např. zříceniny, hrobky)	K/H	DNJ	T	Umělé světlo v noční době může měnit charakter stavby.	Nepřítomnost člověka je spojována s absencí umělého světla v noci.	Umělé světlo (včetně záměrného osvětlení) popírá charakter opuštěnosti těchto objektů.	
	stavby pro pobyt člověka v krajině (např. altány, gloriety, salety atd.)	K/H	DNJ	nT/N	nízká	Tyto stavby mohou být spojovány s umělým světlem, často ve vymezenou dobu.		
	drobná architektura a kompoziční prvky v krajině (kaplička, sochařské dílo, obelisk)	K/H	DNJ	nT	velmi zranitelný: osvětlení může snadno narušit význam těchto prvků v krajině (buď vlivem působení ostatních zdrojů světla, nebo v důsledku přesvětlení a změny významu prvku v kompozici).	Drobná architektura zůstávala často bez osvětlení, nebo v kombinaci s drobnými světelnými zdroji (např. svíčky a podobně).	I záměrné umělé osvětlení může výrazně proměňovat charakter těchto objektů, případně potlačovat působení drobných světelných zdrojů, které s nimi byly tradičně spojovány.	

	technické stavby	K/-	DNJ	nT	individuálně	Vzhledem k rozměrům a umístění se často projevují jako dominanty. Hodnocení uplatnění v noční době bude typicky vycházet z hodnocení v denní době (pozitivní/negativní dominanta). Výjimkou mohou být nehodnotné a rušivé dominanty umístěné v rámci významných regionálních přírodních dominant, u kterých je důvodem pro negativní denní uplatnění vzhled objektu, který se ale v noci neprojevuje, protože je patrné pouze červené světlo bezpečnostního osvětlení.	Problematická je zejména možná záměrná většího množství světelných zdrojů na podobných dominantách, které není možné v noci spolehlivě rozlišit. Negativně se také může projevovat bezpečnostní osvětlení některých staveb a zařízení, jeho nesoulad s charakterem dominanty a jeho případný rušivý dynamický charakter.	
lokalita lidové architektury	architektonická forma staveb (půdorysná a hmotová skladba)	K	N	T	střední/ závisí na konkrétní situaci (charakter žádoucího projevu znaku)	Hmotové řešení objektů se projevuje i v nočním období. V místech bez umělého osvětlení se typicky projevují temné siluety objektů a osvětlené otvory. V rámci sidel bývají často osvětleny části objektů přiléhající k veřejným prostranstvím s veřejným osvětlením.	Umělé světlo může narušovat působení objektů s charakteristickým hmotovým řešením (nevhodným osvětlením objektů, zejména jejich části směřujících do otevřené krajiny), nevhodným uspořádáním a velikostí osvětlených otvorů). Umělé světlo také často zvýrazňuje objekty s nevhodným hmotovým uspořádáním.	
	funkční uspořádání staveb a jejich souborů - projev světla z interiéru	K	N	nT	střední až vysoká	Typicky byla obytná funkce, která je spojená se svítícími okny, soustředěna v části budovy/skupiny budov s vazbou na veřejný prostor (náves, ulice, atd.), naopak části budov odvrácené do krajiny osvětlení postrádaly.	Negativně se uplatňují osvětlené otvory v částech objektů, které tradičně postrádaly obytnou funkci. Problematické jsou plošné rozsáhlé prosklené plochy, kterými uniká světlo z interiéru - přitom se často jedná o výplně otvorů, které působí v denním období přirozeně.	
	materiálová charakteristika	K	ND	T	nizká	Uplatňuje se během jasných nocí díky kontrastu vůči okolí, případně kontrastem v rámci objektů (stěny x střecha).	Proměna možnosti pozorování díky měnícímu se jasů prostředí, případně při osvětlení staveb či jejich okolí (změna kontrastu, případně i jeho převrácení).	
	vztah ke georeliéfu	K	ND	T	vysoká	Uplatňuje se nepřímou rozmištěním hmot objektů a zdrojů umělého světla vzhledem k reliéfu.	Vysoké riziko narušení díky zdrojům světla z nevhodně umístěných částí zástavby	
další kulturní charakteristiky	místo duchovního významu	K	N	N	vysoká	Světlo pro lidi mělo odjakživa duchovní podstatu, bývá proto v některých případech spojováno s těmito místy. Historicky se přitom nemuselo jednat pouze o světlo trvalého charakteru, ale zejména světlo spojené s určitými svátky a oslavami (v novodobé historii se zachovala tradice "dušiček"). Uplatnění světla v duchovním smyslu však není možné zaměřovat s celkovou světlostí prostředí, která toto uplatnění naopak potlačuje.	Ostratní zdroje umělého světla mohou omezovat působení světla spojeného s těmito místy a potlačovat tak jejich charakter.	
	místo historické události	H	DNJ	T//N	střední	Jedná se o nehmotnou charakteristiku, která může být důvodem pro ovlivnění rušivých účinků umělého světla. Vlastní působení i citlivost na rušivé vlivy je však silně individuální.	Individuální.	

Komponované krajiny									
Komponovaná krajina	Komponovaná krajina	záměrně komponovaná krajina	K	DNJ	nT	specifická charakteru komponované krajiny: přírodní a přírodě blízké kompozice by měly být prosty umělého osvětlení a projevovat se přirozeným kontrastem tmavých porostů a komparativně světlých otevřených prostorů, parkové a ubanizované kompozice mohou mít osvětlení významných prvků jako kompoziční princip (altány, atp.)	Komponovaná krajina je záměrným propojením přírodních a kulturních hodnot. Kompoziční uspořádání krajiny odráží její působení jako celku a uplatnění kompozičních principů, jako jsou kompoziční osy, gradace, rytmus a kontrast. V nočním období se kompoziční působení uplatňuje díky společnému vnímání jednotlivých kompozičních prvků (viz další část). Umělé světlo v noci může při vhodném použití podporovat vnímání kompozičního uspořádání krajiny a díky záměrnému kompozičnímu uspořádání je v těchto krajínách často oprávněná určitá míra cílené práce s umělým světlem v noci jako kompozičním prvkem - tím se odlišují od kulturních krajín, které nebyly záměrně komponovány (např. krajín, které vznikly v důsledku hospodářských aktivit).	Jedná o krajiny, které jsou citlivé na rušivé prvky, zejména na takové, které se dostávají do konfliktu polohy vzhledem k prvkům kompozice, které jsou v noci ponechány v přirozeném, neosvětleném stavu. Umělé osvětlení, které nebylo v době vzniku většiny těchto krajín k dispozici, může narušovat jejich historický charakter a autenticitu.	
	Kompoziční uspořádání komponované krajiny	geometrický princip uspořádání	K, H	ND/DNJ	nT/(N)	specifické charakteru komponované krajiny	Geometrický princip uspořádání zdůrazňuje kulturní složku krajiny v kontrastu s přírodní složkou. Součástí přijatelného nočního projevu těchto krajín může být osvětlení důležitých umělých (kulturních) prvků kompozic, s přihlédnutím k jejich historické a kulturní charakteristice a důvodu vzniku kompozice.	Rušivý vliv umělého světla spočívá zejména v osvětlení rušivých prvků mimo vlastní kompozice. Záměrné osvětlení prvků kompozice by mělo respektovat jejich význam v rámci kompozice.	
		přírodně-krajinářský princip uspořádání/přírodě blízké kompozice	K, H, (P)	ND	nT/(T)	vyšší	Krajiny uspořádané na přírodně-krajinářském principu se vyznačují důrazem na přírodní složku krajiny. Tomu by měl odpovídat také převažující noční princip uspořádání s omezeným působením umělého světla, které je v rozporu s přírodní charakteristikou.	Umělé světlo narušuje přírodní charakter kompozic. Vliv rušivých prvků mimo vlastní kompozice.	
	Charakter kompozice (důvod jejího vzniku)	celková charakteristika kompozice (např. poutní krajina, krajina komponovaná kolem feudálního sídla, rekreační krajina (např. vznikající v souvislosti s rekultivacemi po plošné těžbě) atd.	K, H	specifické charakteru komponované krajiny	specifické charakteru komponované krajiny	specifické charakteru komponované krajiny	Noční působení by mělo odrážet a podporovat důvod vzniku komponované krajiny a charakter těchto prvků. Význam dílčích prvků v noční krajině scéně by měl odpovídat jejich významu z hlediska zkoumané kompozice.	Narušení vztahů v rámci kompozice, zejména ve vztahu k jejím ústředním prvkům. Umělé světlo může být v rozporu s charakterem dílčích prvků, pro které je v noci charakteristická absence světla (zřícenina, kaple). Negativní vliv rušivých prvků mimo samotnou kompozici.	

Možnosti pozorování krajiny									
Možnosti pozorování krajiny	Pozorovací místa	Významný vyhlídkový bod, místo dálkového výhledu.	-	-	-	-	Tyto znaky se sice přímo neuplatňují, ale jsou důležité z hlediska vyhodnocení negativních dopadů umělého světla na ráz noční krajiny.	Umělé světlo nich může v noční době ovlivnit pozorovanou krajinou scénérii a její znaky, ale může také ovlivnit možnost pozorování krajiny a jejích částí (například vlivem oslnění nebo adaptace oka na vyšší úroveň osvětlení v místě pozorování nebo jeho blízkosti).	
		Rozhledový polygon z významného vyhlídkového bodu	-	-	-	-			
		Pozorovací místo významné krajinné dominanty	-	-	-	-			
		Pozorovací polygon významné krajinné dominanty	-	-	-	-			
		Pozorovací stanoviště pohledově exponovaného místa	-	-	-	-			
		Pozorovací polygon pohledově exponovaného místa	-	-	-	-			
		Soubor scénérií vnímaných při pohybu krajinou	-	-	-	Zvýšená v porovnání s vnímáním (dílkých) scénérií z jednoho místa.	Noční projev je kombinací projevů dílkých scénérií, které jsou při pohybu krajinou vnímány.	Umělé světlo může narušit vnímanou jednotu a harmonický charakter vnímaného souboru krajinných scénérií, zejména pak v případě, že se jedná o kombinaci přírodních a urbanizovaných scénérií (např. venkovská sídla v krajině).	
	krajinné osy	osa krajinná	P/K	DNJ	T	vyšoká	Například řeka, údolnice. Působení viz - vodní tělesa a tělesa georeliéfu.	Umělé světlo v přímé viditelnosti může ztížit nebo znemožnit vnímání osy.	
		osa urbánní	K	DNJ	nT/N	nizká	Pás osídlení, například v údolní poloze nebo podél významné dopravní infrastruktury. Uplatňuje se zejména veřejným osvětlením a osvětlením budov.	Umělé světlo může zvýraznit narušení struktury, které nemusí být v denní době patrné.	
		osa krajinně-urbánní	P/K	DNJ	různá	různá	bez specifického nočního projevu	individuální	
		osa historické paměti	K	DNJ	N. A.	různá	bez specifického nočního projevu	individuální	
		osa pohledová	různé	DNJ	N.A.	střední až vysoká	Průhled, často součást komponovaných krajin a urbanistických kompozic. Uplatňuje se prostřednictvím uplatnění cíle (případně více pohledových bodů) pohledu v kontrastu k jeho vymezení (např. osvětlená dominanta rámovaná siluetami krajinných útvarů (kopců, lesů)). Po této ose se typicky nedá pohybovat.	Umělé světlo negativně působí zejména prostřednictvím oslnění pozorovatele a zhoršení možnosti pozorování některých pohledových bodů nebo jejich vztahů.	
		osa kombinovaná- pohledová i postupná	různé	DNJ	různá	různá	Pohledová osa, která umožňuje pohyb. Typicky se může jednat o městskou třídu, v krajině alej, která vede typicky k nějakému pohledovému cíli. Z hlediska uplatnění kombinuje charakteristiky pohledové i postupné osy.	Případné veřejné osvětlení sice může posílit působení osy jako postupné osy, ale zároveň znemožňovat výhled mimo tuto osu, resp. charakter pohledové osy.	
		osa postupná	-	DNJ	různá	střední až vysoká	Obykle se uplatňuje veřejným osvětlením a osvětlením dopravních prostředků, které se po této ose pohybují. Osa se uplatňuje nejen jako předmět pozorování, ale také v souvislosti s možností pohybu po této ose. Vnímání krajiny získává dynamický charakter, který se v noční době vlivem umělého světla stává intenzivnější (střední světla a tmy).	individuální	
	krajinné dominanty včetně prostorových akcentů	terénní dominanty	P	ND	T	střední až vysoká	Tyto dominanty se typicky projevují temnou hmotou nebo siluetou proti světlejšímu pozadí přirozeného jasu noční oblohy.	Umělé světlo může měnit charakter dominanty (ze siluety na osvětlený objekt), případně oslabovat až znemožňovat její působení (oslnění pozorovatele přímo pozorovatelnými zdroji světla a osvětlenými povrchy v blízkosti dominanty nebo před ní, zvýraznění jiných částí pozorované scenerie umělým jasnem oblohy a světlem mimo přímou viditelnost).	
		terénní dominanty s architektonickými dominantami	P/K/H	ND/DNJ	nT	střední až vysoká	Obykle kombinace působení terénní dominanty formou temné hmoty s působením přiměřeně osvětlené architektonické dominanty.	Neuměřené osvětlení architektonické dominanty může narušovat její harmonický vztah s přírodní dominantou a omezovat možnost vnímání přírodní dominanty. Riziko negativního vlivu jiných zdrojů umělého světla v blízkosti dominanty.	

		dominanty umělé výškové	K/H	ND/DNJ	N	střední	Tento typ dominant se často projevuje bezpečnostním osvětlením, v některých případech také záměrným architektonickým osvětlením. Umělé světlo může vytvářet charakteristické konfigurace, které umožňují rozeznání dominanty v noci.	Pokud se jedná o negativní dominantu, je její negativní působení umělým světlem v noci často posilováno. V případě bezpečnostního osvětlení hrozí riziko zaměnitelnosti a ztráty jedinečnosti dominant v blízkosti. I dominanty, které v denní době působí neutrálně, se tak mohou projevovat negativně jako prvky zhoršující čitelnost krajinné scenerie a oslabující působení pozitivních dominant.	
		dominanty umělé hmotové	K/H	ND/DNJ	T/nT	střední až vysoká	Tento druh dominant se tradičně uplatňoval formou temné hmoty, případně s malým množstvím světla pronikajícího z interiéru. V dnešní době v krajinných sceneriích často uplatňují relativně intenzivně osvětlené halové objekty s typicky negativním projevem, s výrazným uplatněním často již během soumraku.	Umělé osvětlení může u hmotových dominant historického charakteru narušovat jejich autenticitu. Pokud se jedná o negativní znaky, pak umělé osvětlení v noci toto působení zvýrazňuje.	
		dominanty tvořené zdroji světla	N/(K, H)	N	N	různé	Dominanty, které jsou tvořeny zdroji umělého světla jsou často viditelné na velké vzdálenosti a mohou se velmi silně uplatňovat.	Velmi často se jedná o znaky, které svým projevem narušují a potlačují hodnoty krajinného rázu - jejich projev je negativní. Příkladem mohou být nevhodně umístěné světlomety.	Do této kategorie spadají zejména ty světelné dominanty, které se ve dne neuplatňují, nebo se uplatňují jen velmi omezeně.
	krajinný předěl	pohledový horizont	P	ND	T	střední až vysoká	Pohledové horizonty se uplatňují většinou buď siluetou nebo temnou hmotou.	K výraznému narušení dochází v situaci, kdy jsou na pohledovém horizontu nebo v jeho bezprostřední blízkosti umístěny zdroje světla v přímé viditelnosti. Mezi negativní vlivy patří také vlivy světla mimo přímou viditelnost, které jsou umístěné za pohledovým horizontem.	
Asociativní složky krajinného rázu	asociativní složky krajinného rázu	asociativní složky krajinného rázu (např. vztah k literárnímu dílu, historické události atd.)	K/H/(P)	různé	různé	různé	Charakteristické působení závisí na obsahu asociace a může se značně lišit. Zejména některé literární asociace se mohou vztahovat k charakteru noci a nočnímu uplatnění umělého světla.	Umělé světlo může narušovat autentičnost a obsah vnímané asociace. Nutno zohlednit podstatu asociace.	Asociativní složky jsou typicky identifikovány prostřednictvím rešerše. Běžné postupy jejich zjišťování v rámci hodnocení prováděného "v denní době" by tak měly identifikovat i asociativní složky, které se uplatňují v noční době. V některých případech je však nutné věnovat specifickou pozornost uplatnění asociativních složek v noční době.